

hullatják apáink, fiaink és testvéreink a drága magyar vért, hiába aratunk diadalt diadalra, hiába győzzük le a félvilágot, mert a nemzetek békés versenyében okvetetlenül el kell bukunk, hacsak fajunk nemes erényei mellé új erényt nem plántálunk a magyarságba. Ez új erény az iparkodó munka erénye, s ennek előfeltétele a faj akaratereje.

(Fogarasz.)

Majtényi Károly.

HAZAI LAPOKBÓL.

A Cél (VII. évf., IV. sz.). *Karafiáth Marius* «A család és a nemzetnevelés» c. folytatja ugyane folyóirat VI. évf. 652. s köv. lapjain kezdett fejtegetéseit (Gondolatok a nemzetnevelésről). Kiindulása az a gondolat, hogy mindenkinek kötelessége szóval, cselekvéssel, példaadással közrehatni a jó emberek szaporításán. A családnak is kötelessége ez s mert benne sok a hiba, ezt előbb ki kell irtani. Ilyen hiba a magasabb osztályok utánzása, a gyermekek igényeinek túlzottá növelése, az önmegtagadás, lemondás, önfegyelmelés erényének teljes elhanyagolása, az önhittség ültetése az önérték helyére. A szülők nagy része nem ismeri saját gyermekét, nem tudja fejleszteni és erősíteni akaratát. A nemzet érdekében kellene minden szülőnek felkeltenie gyermekében az igazság érzését; a gyermek előtt is érthető apró hazudozással nem szabad rontania a becsületérzést; gondosan kell ügyelnie az olvasmányokra, ápolnia a vallásosságot és a nemzeti összetartozandóság érzését. Az apák heves politikai állásfoglalással gyakran azt a hitet keltik fiaikban, hogy a hazafias kötelesség teljesítésére elegendő nagyhangú szölamok hangoztatása és így sodródik az ifjúság sokszor kellő tudás és tapasztalat nélkül, éretlenül a politikai élet árájába. A politikai, felekezeti osztály-elfogultságot legtöbbször a szülők meg gondolatlansága és korlátoltsága fejleszti ki a gyermekekben. — Ez a cikk felolvasás volt a lévai Reviczky-Társaságban s örömmel látjuk benne annak a fontos köznevelési gondolatnak az alapul vevését, hogy mindenki nevel. A nevelői gondolkodás még igen távol van attól, hogy általánosnak mondassuk, de terjedését mégis csak észlelhetjük.

A Gyermekek (3—4. sz.). *Nagy László* «Az ifjúság erkölcsi nevelése a háború tanulmányai alapján» c. cikkében azt írja, hogy «akár a jelen kor társadalmának hangulatát, akár az ifjaknak a háború hatása alatt kifejlődött lelkületét tekintjük, arra a meggyőződésre kell jutnunk, hogy most nem muló hatással van dolgunk, hanem az erkölcsi érzéseknek s gondolkodásnak évtizedekre vagy éppen évszázadokra szóló gyökeres alakulásáról. Hisszük, hogy a háború előtt meglazult erkölcsi felfogás egyhamar visszatérni nem fog. De ha talán nem szívódott is eléggé mélyen a társadalom vérkeringésébe az új erkölcsi érzület, úgy akkor, sőt éppen ezért minden kulturális tényezőnek, irodalomnak, művészeteknek, igazságszolgáltatásnak s a pedagógiának mindent el kell követnie, hogy ez kiirthatatlanul meg-

gyökeresedjék. Kell, hogy a pedagógusok figyelme fokozott mértékben terelődjék a nevelés erkölcsi eszményei felé. «Az erkölcsi nevelés ölelje fel az összes erkölcsi érzelmeket, de tegye harmonikussá a kiképzést oly módon, hogy az egységes erkölcsi öntudat kialakítása végett az erkölcsi nevelés középpontjává a nemzeti érzést tegye.» — E legutóbbi kívánságban egyetértünk talán valamennyien. A háború erkölcsi hatását azonban immár nem látjuk rózsás színben. Eleinte valóban sok jót láttunk, de akkor nem siettünk mindezt elmélyíteni, teljesen szabadon hagytuk az utat a kedvezőtlen hatásoknak, s így azok a nemesítő hatások ma már csak emlékezeti képek, még pedig öntudatlanul eszményített alakban. Minél tovább folyik a háború, a sok és nagy rossz hatása annál többfelől és annál mélyebbről bukkan fel. Természetesen annál nagyobb szükség van a helyzet ismeretén alapuló, következetes nevelésre.

Katholikus Nevelés (5. sz.). *Túri Béla* «Nevelés a háború után» címen azt a tapasztalatot írja le, hogy a háborút minden borzalmassága mellett is az erkölcsi erők hatalmas felébresztőjének kell elismerni; az emberek látják, hogy él valami az egyéniségen felül, van az egésznek élete, él, amit úgy hívnak: nép, haza, állam; a nemzetek és egyének előtt egységes cél, fenséges eszme csillant fel: a haza megmentése. Ebből azt a tanulságot vonja le, hogy az egyént és a társadalmat az menti meg a szűkös, önző, anyaghoz tapadó gondolkodástól, az egyéni léhaságtól és nemzeti tespedéstől, ha az egyének és nemzetek gondolatvilágát nagy eszmék varázsa alá helyezzük. A német irodalomra hivatkozva megállapítja, hogy a háború mindenütt a nemzeti érzések ápolását helyezte előtérbe s a haza, az állam eszméje ma a legelevenebb, legszínesebb és az ember természetét legjobban megragadó világkép. «A nemzeti géniusz szellemével kell átjárni» a magyar ifjak lelkét is, de nem szabad röghöz kötni az eszméket: «a nemzeti individualitás természetes kifejtése mellett, ami az egyéneknek is csak gazdagságot, tradíciókból és nemzeti célokból kisugárzó energiát ad, az általános emberi vagy helyesebben krisztusi eszmét és világnézetet be kell vetíteni a lelkekbe»; a Krisztus gondolatától egyeseket és tömegeket mozgó hatást várhatunk, «ha azok a maguk tisztá eszményiségében tüzelnek az emberiség égboltján».

Uránia (5. sz.). *Ellend József* újabb részletet közöl a sárospataki főiskola multjára vonatkozó tanulmányaiból; mostani tárgya: a jogakadémia a Bach-korszakban. Nagy érdeklődéssel kísérvük mindenik közleményt, de sajnálattal látjuk, hogy így különböző helyeken közül egy-egy részletet s nem remélhetjük, hogy az egésznet együtt ki is adja. Akár a főiskola előljárósága, akár maga az egyházkerület találhatna módot a sárospataki főiskolai és egyházkerületi levéltár köréből újabban ismét szép számmal kikerülő közlemények egybefoglalására. — *Rapacs R.* a tudományok történelmének nevelő hatásáról írva, nagyon helyesen arra hívja fel a figyelmet, hogy a tudományok történetében, különösen a hazai tudományosság multjában a nevelés szempontjából mindeddig fel nem használt kincs rejlik. Idézi Budai Ézsaiást, aki 1804-ben javasolta, hogy a debreczeni főiskolában mindenik tanár adja elő tudományának irodalmát és tör-